

V

DEJSTVA DIVIZIJE U SASTAVU 2. KORPUSA

(jun—jul 1944)

BORBE U SANDŽAKU

U aprilu i u prvoj polovini maja jedinice 2. korpusa uspjele su da razbiju neprijatelja u južnom i zapadnom Sandžaku, uđu u Brodarevo i izbiju na komunikaciju Prijepolje — Pljevlja, a potom u Sandžaku i dolini Lima zauzmu slijedeći raspored: 37. udarna divizija na sektoru: Prijepolje — Pljevlja — Priboj; 5. udarna divizija: Pljevlja — Brodarevo — Potpeće; 3. udarna divizija: Brodarevo — Sjenica — Bihor; 2. proletrska divizija: Berane — Rožaj — Andrijevica.

Naređenjem Štaba 2. korpusa, izdatim preko telefona 25. maja, 17. divizija je upućena preko rijeke Tare u rejon sela Prenčana radi zaposjedanja prostorije Čajniče — Čelebići — Meljak, obezbjeđujući se od Drine i Pljevlja, a čvrsto održavajući vezu sa 37. i 5. divizijom. Na toj prostoriji trebalo je jedinice odmoriti, a po mogućnosti popuniti ljudstvo. Na toj prostoriji nalazile su se neznatne četničke snage i nešto muslimanske milicije, koje je trebalo razbiti i razoružati.

Zbog najavljene savezničke avio-pošiljke nije se odmah postupilo po naređenju korpusa, već je glavnina 17.

Sakupljanje materijala kojeg su bacili saveznički avioni, ljeto 1944.

divizije (6. i 15. brigada) sa Štabom divizije ostala i 26. maja na prostoriji Plužine — Krstac, dok je 2. krajiška brigada zorom toga dana preko Pirnog i Dobrog dola (k. 1647) do mraka stigla u selo Virak.

Noću 25/26. maja saveznički avioni spustili su tovar (nešto materijala nije pronađeno jer se rasturio na velikoj površini) pa je glavnina divizije 27. maja u 5 časova krenula za Jezera pravcem Krstac — Pirni do — Dobri do — Virak i do mraka razmjestila se na prostoriji Matički gaj — Virak — Pošćenski kraj — Pašina voda.¹

Tu je divizija ostala i slijedećeg dana radi odmora i sređivanja. Ishrana je organizovana preko Komande mjesta u Žabljaku. Kako je u toku dana stigla pismena zapovijest Štaba 2. korpusa za prelazak divizije u Sandžak, ona je krenula zorom 29. maja (zasebnim ešelonima u vremenskom razmaku od 1 časa) pravcem Negovuda — Palen, stigla na rijeku Taru i prešla je preko mosta u rejonu sela Prenčana, a potom se do mraka razmjestila na prostoriji sela Čavanj — Pašinjski Do — Selac — Prenčani.

¹ Zbornik IV/25, dok. 138, str. 498.

Prema prikupljenim podacima u toku slijedećeg dana, jače njemačke snage nalazile su se u Prijepolju i Pljevljima, a u Čajetini, Goraždu i Foči nešto ustaša i legionara kao i snage Drinskog četničkog korpusa.

Sutradan zorom divizija se prebacila na novu prostoriju: 2. krajiška brigada u rejon Višnjica — Zahum — Meljak sa zadatkom izviđanja i obezbjeđenja od Pljevalja i rijeke Čehotine, a Štab divizije u selu Višnjici; 6. istočnobosanska brigada na prostoriji sela Kakmuže — Hoćevina, sa zadatkom izviđanja i obezbjeđenja od Pljevalja; 15. majevička brigada razmjestila se po zaseocima Meki Do — Jovići — Morajce sa zadatkom izviđanja i obezbjeđenja od Čelebića.²

Naredna tri dana jedinice 17. divizije (od čete pa naviše) iskoristile su za sastanke, na kojima su analizirani rezultati i ponašanje pojedinaca u toku jednomjesečnih borbi. Takođe su organizovani zborovi sa narodom i formirani seoski narodni odbori u selima: Bobovo, Kakmuže, Hoćevina, Zahum i Meljak, te Komanda mjesta u Meljaku, preko kojih je organizovano prikupljanje hrane. Predah je iskoristila i umjetnička ekipa divizije za vrlo uspješnu priredbu u Meljaku i Zahumu.

Nešto poslije pola noći 2/3. juna upućen je bataljon 2. krajiške brigade u selo Potkovač radi veze sa 37. divizijom, ali se u toku dana vratio neobavljena posla, jer je divizija u međuvremenu krenula prema Rudom, o čemu je naknadno stiglo naređenje Štaba 2. korpusa.

U toku slijedeće noći krenule su brigade 17. divizije i u popodnevrim časovima 4. juna razmjestile se na prostoriji: 2. krajiška brigada u rejonu Strahov Do — Potkovač, sa zadatkom da posjedne komunikaciju Pljevlja — Čajniče (između Metaljke i Boljanića), a na planini Kovaču da je onesposobi za saobraćaj; da se obezbijedi od Pljevalja; 6. istočnobosanska brigada na prostoriji Kakmuže — Hoćevina — Zahum, sa zadatkom: da u sadejstvu sa 4. krajiškom brigadom 5. divizije, koja se nalazila u rejonu Potpeća, čvrsto zatvori pravac od Pljevalja prema rijeci Tari i Podgori, održavajući vezu i sa 2. krajiškom brigadom prema Čajniču; 15. majevička brigada

¹ Zbornik IV/25, dok. 138, str. 498.

u rejonu Čele'bići — Ječmišta, sa zadatkom izviđanja i obezbjeđenja od Bukovice, Foče i Uzlupa.

Prilikom pokreta 15. majevička brigada sukobila se u rejonu Suhog Polja sa jakom grupom četnika Drinskog korpusa, koji su držali položaje: Velika ravan (t. 1216) — Oštra glava — Viševina (t. 1289). Poslije višečasovne borbe dva bataljona brigade uspjela su da četnike protjeraju prema Foči, nanoseći im velike gubitke. U borbi su poginula 2, ranjena 2 i nestala 2 borca brigade. Tokom čitavog dana brigadu su uznemiravali četnici — prepućavanjem sa obližnjih visova. Pred mrak četnici su kroz šumu u rejonu Velika ravan napali jednu našu desetine isturenu radi obezbjeđenja prema Uzlupu. Tom prilikom nestala su 4 druga i 1 drugarica.[®]

U toku narednog dana vladalo je zatišje, ali je primijećeno oko 100 njemačkih kamiona u pokretu od Prijepolja prema Pljevljima. Poslije podne jedna jača motorizovana kolona Nijemaca krenula je od Pljevalja prema rijeci Tari. Cilj neprijatelja bio je da prodre prema Zabljaku i zahvati naš aerodrom preko kojeg smo transportovali ranjenike u savezničke baze u Italiji i djelomično se snabdijevali oružjem, municijom, sanitetskim materijalom, odjećom i obućom. U rejonu Potpeća dočekali su je dijelovi 4. krajiške brigade, ali ih je neprijatelj potisnuo sa ceste i do mraka prednjim dijelovima izbio na Taru.

U vezi s novonastalom situacijom Štab 17. divizije dobio je (oko 20 časova) radio-depešu od 2. korpusa u kojoj je obaviješten da će se 16. muslimanska brigada postaviti na prostoriju Kosanica — Glibači radi zatvaranja pravaca od Pljevalja i Tare i povezivanja sa snagama 5. divizije. Sedamnaestoj diviziji naređeno je da odmah orijentiše jednu brigadu ka odsjeku komunikacije Odžak — Vlahovići radi sadejstva sa jedinicama na sektoru Kosanica — Glibači.

U vezi s ovom direktivom, Štab divizije izdao je zapovijest 6. istočno-bo'sanskoj brigadi da usiljenim maršem krene i bočno napadne neprijatelja na sektoru Odžak — Vlahovići, 2. krajiškoj brigadi da se pomjeri nešto južnije, a 15. majevička brigada nešto istočnije — jer se u Štabu

¹ Zbornik IV/25, dok. 138, str. 498.

divizije ocijenilo da neprijatelj ima ozbiljnije namjere prema slobodnoj teritoriji Crne Gore.

Šesta istočnobosanska brigada, noću 6/7. juna, sa dva bataljona napala je Nijemce i prinudila ih na povlačenje. Nijemci su imali 14 poginulih i više ranjenih, a uz to su izgubili: kamion (koji je zapaljen), 12 pušaka, 23.000 puščanih metaka, laki mitraljez »šarac«, 100 bacačkih mina, 100 tromblonskih i 60 ručnih bombi. Brigada je imala 1 poginulog i 3 ranjena.

U toku dana 15. maja je brigada pomjerena je na prostoriju Suša — Popov Do — Vrba, sa zadatkom obezbjeđenja od Čehotine i Čelebića. Na desnoj obali Čehotine ostala je 2. krajiška brigada sa dva bataljona (G. Brvenica — Glisnica) radi obezbjeđenja prema selu Boljanićima i dejstva prema Pljevljima, a sa dva bataljona na lijevoj obali Čehotine (D. Brvenica — Hoćevina) sa zadatkom da djeluje prema Pljevljima i da obezbijedi lijevi bok 6. istočnobosanske brigade na komunikaciji Odžak — Vlahovići. Bataljoni na desnoj obali Čehotine u toku dana raz-

bili su četnički bataljon u selu Gotovuši i zaplijenili 8 tovarnih konja. Druga dva bataljona na lijevoj obali Čehotine izveli su noću 6/7. demonstrativni napad na Pljevlja sa sjeverozapadne strane. Taj napad je, zajedno sa pritiskom bataljona 2. krajiške brigade na Pljevlja, povezan sa napadom bataljona 6. istočnobosanske brigade na komunikaciju Odžak — Vlahovići, presudno uticao na naglo povlačenje neprijatelja 7. juna — koji je, prešavši preko rijeke Tare na Jezerima, popalio Njegovuđu, Ninkoviće i Žabljak.

U toku 6. juna neprijatelj je (pojačan iz Pljevalja) uspio da potisne sa komunikacije 4. krajišku brigadu, a sa glavninom snaga u toku noći prešao je preko rijeke Tare, ostavljajući motorizaciju na desnoj obali (u rejonu Durđevića Tare) s manjim obezbjeđenjem.

Tek oko 20 časova Štab 2. korpusa obavijestio je Štab 17. divizije dokle se neprijatelj probio, naredivši mu da divizija izvrši napad sa sjevera.⁴ Ali, kako su sve brigade bile dosta udaljene, osim 6. istočnobosanske, nisu mogle odmah intervenisati, pa je tek u 22 časa 7. jula izdata zapovijest za opšti napad na liniju Potpeće — rijeka Tara, i to: 15. majevička brigada napada neprijatelja na Lever Tari, s tim da ga nabaci u kanjon Tare i tako odvoji od ostalih snaga na koje je trebalo da napadnu 2. krajiška i 6. istočnobosanska brigada; 2. krajiška brigada, preko Kakmuža i Glibača, napada neprijatelja na prostoru Bitinskog i Kosaničkog polja, čvrsto sadejstvujući sa snagama 4. krajiške brigade (iz 5. divizije); 6. istočnobosanska brigada glavnim snagama napada neprijatelja duž komunikacije Potpeće — Vlahovići, a pomoćnim na liniji Kruševo — Hoćevina, istovremeno obezbjeđujući lijevi bok divizije.⁵

U toku dana brigade su dospjele u određenom roku na polazne položaje za napad, osim 2. krajiške brigade — koja je zbog udaljenosti nešto zakasnila. Ne naišavši na neprijatelja, brigada je produžila preko Bitinskog polja i Kosanice i oko 2 časa poslije pola noći napala glavni logor neprijatelja na Kutuši i Pušanjskom Dolu. Poslije

⁴ AVII, reg. br. 2/18-7, k. 982.

⁵ Zbornik IV/26, dok. 62, str. 239.

vrlo oštre borbe neprijateljska motorizovana kolona (u pokretu za Pljevlja) morala se vratiti. Do sadejstva sa 4. krajiškom brigadom nije došlo, jer se ona poslije prethodne borbe povukla prema Crnom vrhu (t. 1635). Tek nešto kasnije Štab 2. krajiške brigade uspostavio je sa njom vezu i zatražio da otpočne napad. Ali, dosta kasno! Pošto je već bilo svanulo, neprijatelj je protivnapadom primorao bataljone 2. krajiške brigade da se povuku sa čistine u šumarke zapadno od komunikacije ka Mosuru i Ravnoj gori. U tim borbama 2. krajiška brigada ubila je oko 70 i više od toliko ranila neprijateljevih vojnika, uz sopstvene gubitke od 3 poginula i 9 ranjenih boraca. Uništeni su tariketa i motocikl, oštećeno nekoliko kamiona, a zaplijenjeno 200 ovaca i 7 tovarnih konja koje je okupator odveo sa Jezera.

Izbivši na Lever Taru, 15. majevička brigada nije naišla na neprijatelja, pa je ostala čitavu noć na toj prostoriji. U zapovijesti Štaba divizije potkrala se i greška pri preciziranju zadatka 15. majevičkoj brigadi. Naime, pošto se raspolagalo italijanskim sekcijama 1 : 100.000 na kojima je pogrešno ucrтана cesta Pljevlja — Zabljak preko Lever Tare, a ne poznavajući zemljište, brigada je dobila zadatak da napadne na Lever Taru umjesto na Đurđevića Taru.

Pogriješio je i štab 5. divizije kad je 16. muslimansku brigadu 6. juna ponovo prebacio preko Tare ka Kučajevici i Njegovuđi (umjesto da je upotrijebi za bočni udar od Prenčana prema Kutuši i Đurđevića Tari) te nije mogla da učestvuje u najodsudnijem momentu borbe.

Štab 2. korpusa: iako ga je 4. juna Štab 5. divizije obavijestio da je u Pljevlja stiglo oko 100 kamiona, kasno je orijentisao glavninu 5. i 17. divizije na pravac: Pljevlja — Đurđevića Tara — Zabljak.

Zahvaljujući ovim našim propustima, neprijatelj je uspio da se oko 8 časova s glavinom snaga povuče u Pljevlja — uz neznatne gubitke.

U toku noći 6/7. juna i 6. istočnobosanska brigada napala je neprijatelja na položajima između Vlahovića i Potpeća. Nijemci i četnici ubrzo su natjerani u bjekstvo prema Pljevljima. Zarobljen je jedan četnik, zaplijenjeno 100 ovaca i uništen jedan kamion.

U toku 8. i 9. juna 17. divizija se razmjestila duž komunikacije Pljevlja — Tara i to: 15. majevička brigada u rejonu Đurđevića Tare; 2. krajiška brigada u selima Glibići i Bitine; 6. istočnobosanska brigada u selima Kakmuže — Kruševo, a Štab divizije u Glibićima. Slijedećeg dana 15. majevička brigada pomjerila se na prostoriju Potpeće — Odžak, sa zadatkom da čvrsto zatvori pravac od Pljevalja i oštetiti komunikaciju. Toga dana stigla je u privremeni sastav divizije 16. muslimanska brigada i smjestila se u selu Kosanici.

U toku noći primljeno je naređenje Štaba 2. korpusa da se divizija ponovno pomjeri prema Foči i Čajničju, s tim da dijelom snaga ovlada ovim mjestima, a ostatak postavi na pogodnu prostoriju sa koje će vršiti pritisak prema Pljevljima i, u danom momentu, sadejstvovati snagama u napadu na garnizon.

U vezi s dobijenim naređenjem, Štab divizije je odlučio da orijentiše: 2. krajišku i 6. istočnobosansku brigadu prema Foči, a 15. majevičku i 16. muslimansku brigadu prema Čajničju i Pljevljima. Zapovijest za pokret i marševski cilj brigade su dobile u toku noću, a u zoru 11. juna pošle su na izvršenje zadatka: 2. krajiška brigada pravcem Glibići — Meki do (sa prenočištem u rejonu Bobovo — Konjsko polje) na prostoriju Čelebići — Ječmište —• Kunovo, obezbjeđujući se i izviđajući u pravcu Foče; 6. istočnobosanska brigada pravcem Hoćevina — Meljak — Popov Do (sa prenočištem u rejonu Petine — Nange) na prostoriju Bukovice (zaseoci: Kržava — Kovačevići — Selišta); 15. majevička brigada pravcem Kruševo — Hoćevina (sa prenočištem u rejonu G. i D. Brvenica — Glisnica — pl. Korjen) na prostoriju Pliješaničko brdo — Mirovići — Đurovići, sa zadatkom: oštetiti komunikaciju preko planine Korjena i prema Pljevljima, a zatvoriti pravac Pljevlja —• Čajniče; 16. muslimanska brigada i Štab divizije pravcem Glibići — Kakmuž (sa prenočištem u selima Višnjica, Zahum, Popov Do, Nange, Potkovač) u zaseoke Raščica, D. i G. Dubac, Krstače, Pužići.

Sve brigade izbile su na određene prostorije u toku popodneva 12. juna, ne nailazeći na otpor neprijatelja, jer

su se četničke bande razbježale po šumama ili povukle prema Foči, Čajniču i Goraždu.⁶

Pošto se u toku pokreta došlo do podataka da u Foči i Čajniču nema mnogo Nijemaca, već da oba garnizona, uglavnom, drže četnici i domaća ustaška milicija, Štab 17. divizije je odlučio da noću (13/14. juna) 2. krajiška i 6. istočnobosanska brigada likvidiraju garnizon u Foči, 16. muslimanski brigada u Čajniču, dok će 15. majevička brigada višiti pritisak prema Pljevljima.

U podilaženju ka Foči jedan bataljon 6. istočnobosanske brigade razbio je četničku grupu južno od sela Ponikava, a kod sela Vukušića drugi bataljon zarobio je četničku komoru (koja se kretala od Priboja za Foču) sa 11 tovara soli.

Napad na Foču izvršen je oko pola noći. Kako su se četnici Drinskog korpusa povukli bez jačeg otpora, obje su brigade već nešto poslije pola noći ušle u grad. Četnici su se postavili na visove na lijevoj obali Drine, ali ih je 2. krajiška brzo razbila i protjerala prema Kalinoviku i Goraždu.

U pokretu ka Čajniču 16. muslimanskoj brigadi suprotstavili su se četnici na liniji Ponikve — Trojan (k. 1340) — Stražica (t. 1439). Poslije viščasovne borbe četnici su potisnuti, te je brigada oko 14 časova dijelom snaga ušla u Čajniče, a s ostalim snagama nastavila gonjenje četnika i do mraka izbila na liniju Ifsar — Podkozara — Miljeno.

U toku dana 15. majevička brigada pomjerila se na komunikaciju Pljevlja — Čajniče (Boljanići — Korjen) i otpočela temeljno rušenje komunikacije i gonjenje četnika prema Pljevljima.⁷

Štab 17. divizije smjestio se u selu Ponikve, a pošto su noću 13/14. juna saveznički avioni spustili oružje, opremu i sanitetski materijal za diviziju, u zoru je privučen 2. bataljon 15. majevičke brigade radi obezbjeđenja prikupljanja padobranima spuštenog tovara.

Zorom 14. juna 6. istočnobosanska brigada je izašla iz Foče i razmjestila se na prostorijsi sela Boljoradina —

⁶ Zbornik IV/26, dok. 43, str. 180.

⁷ Zbornik IV/26, dok. 51, str. 211.

Han Soha — Slatina, isturajući izviđačka odjeljenja sve do Drine. U Foči je Štab 2. krajiške brigade ostavio jedan bataljon, drugi na Crnom vrhu, a sa dva bataljona posjeo položaje na lijevoj obali Drine: Gradaeka stn. (t. 889) — Borovac (k. 917) — Tjemenik (k. 1021), sa zadatkom da zatvore pravce od Kalinovika i Goražda.

Noću 14/15. juna dva bataljona 2. krajiške brigade prodrli su u Ustikolinu i ubila 20 ustaša, a zarobila 7 milicionera; u plijen su joj pali: 2 kamiona, puškomitraljez, 20 pušaka i veća količina puščane i minobacačke municije i namirnica.

U toku 15. juna sve jedinice divizije na svojim prostorijama tragale su za grupicama četnika koji su iz zasljeđa napadali pojedince ili manje grupe, i u posljednja dva dana ubili jednog i ranili jednog borca 16. muslimanske brigade.

U borbama od 26. maja do 15. juna neprijatelju su naneseni osjetni gubici, uz sopstvene: 7 poginulih, 15 ranjenih i 10 nestalih. Zaplijenjeni su: 31 puška, puškomitraljez, pištolj, 200 ručnih bombi, 41.000 puščanih metaka, 457 bacačkih mina, 100 tromblonskih bombi, 144 topovske granate i 26 tovarnih konja, a uništeni: tanketa, motocikl i 8 kamiona.

Divizija je ostala na istoj prostoriji 16. i 17. juna, s tim što je 6. istočnobosanska brigada pomjerena na prostoriju oko Čajniča, odnosno da sa položaja Ifsar — Miljeno zatvori pravac Goražde — Čajniče i obezbijedi se od rijeke Lima, a 16. muslimanska brigada na prostoriju: Slatina — Raskršće (k. 1221) — Banjača (k. 1232) — Goli vrh (t. 1309), isturajući dio snaga do same Drine — prema Osanici i Ustikolini — radi kontrole i zatvaranja ceste i pruge Goražde — Foča.

U vezi s naređenjem Štaba 2. korpusa (primljenog u toku dana) 15. majevička brigada pomjerena je na prostoriju: Boljanići — G. i D. Brvenica — Gotovuša, radi ofanzivnog dejstva prema Pljevljima, s tim da istovremeno održava vezu lijevo za 37. divizijom, a desno sa 5. divizijom.

Pošto se 2. jula navršavala godina dana od formiranja 17. divizije, donijeta je odluka da se raspiše 15-

dnevno takmičenje u svim jedinicama, a godišnjica što svečanije proslavi.

U toku 18. juna pomjerene su jedinice u duhu izdate zapovijesti prethodnog dana. Za vrijeme pokreta 15. maja jevička brigada razbila je grupu četnika u selu Brvenici, a noću je napala četnike na položajima: Jugovo — Bušnje — Bušanjско brdo (nanijevši im gubitke od 1 mrtvog i 2 ranjena) i potisnula ih na liniju Munići — Kaljina — Gosteč (k. 1088).

Sve do 4. jula divizija je ostala na istoj prostoriji, koristeći predah za odmor, sređivanje i popunu jedinica materijalom primljenim avionima od saveznika. Istovremeno u jedinicama je izvođena intenzivna vojno-stručna nastava i izvršeno bojno gađanje. Na četnim, bataljonskim i brigadnim konferencijama analiziran je rad u proteklom periodu i postavljeni novi zadaci. Intenzivno se radilo i na opismenjavanju nepismenih boraca, a kulturno-umjetnička ekipa divizije dala je 7 priredbi za borce i narod. Po selima je osnovano 9 mjesnih odbora, a u Foči, Slatini, Čelebiću i Čajniču opštinski i komande mjesta u Foči i čajniču.

Kako su Srbi ovog kraja bili pod uticajem četnika, a Muslimani zbog ustaške propagande bili dosta nepovjerljivi prema nama, pa su se čak mnogi muškarci sklanjali u šume, posebna pažnja posvećena je živom političkom, kulturnom i zdravstvenom radu sa narodom. I rezultati nisu izostali: narod je počeo da se vraća, a konferencije po selima sve su masovnije posjećivane. Naročito je pojava 16. muslimanske brigade politički efikasno djelovala kod muslimanskog življa, pa je u nju dobrovoljno stupilo oko 50 omladinaca, a u 6. istočnobosansku brigadu oko 20.

Sa svoje prostorije jedinice divizije djelovale su ofanzivno prema Kalinoviku, Goraždu i Pljevljima, dok je neprijatelj iz pomenutih garnizona manjim povremenim ispadima napadao naše manje isturene dijelove.

Noću 19/20. jedan bataljon 2. krajiške brigade razbio je prikupljene četnike u selu Miljevini, izbacivši im 10 četnika. Bataljon je imao 1 ranjenog.

U toku 20. juna oko 140 Nijemaca i četnika napali su isturene položaje 15. maja jevičke brigade na liniji Jugovo — Gotovuša. Nakon kratke ali oštre borbe neprijatelj je

15. majevička brigada u pokretu

odbačen uz gubitke od 1 mrtvog i 5 ranjenih. Iz brigade je samo 1 borac lakše ranjen. Istoga dana oko 300—400 četnika napalo je od Kalinovika bataljone 2. krajiške brigade zapadno od Foče, ali su odbijeni i pri tome pretrpjeli gubitke od 3 mrtva i 5 ranjenih. Naši gubici: 1 poginuo i 1 lakše ranjen.

Noću 21/22. juna dva bataljona 15. majevičke brigade napala su uporišta neposredno oko Pljevalja (Rudnice — Srdakov grob — Zidovići) bacačkom vatrom i, po pričanju mještana, nanijela neprijatelju gubitke od 50 do 60 mrtvih i ranjenih. Neprijatelj nije pružio jači otpor, nego se povukao u grad.

Jedan bataljon 6. istočnobosanske brigade napao je 23. juna četnike u rejonu sela Međuriječje — Kovačevići i poslije kraće borbe protjerao ih u pravcu rijeke Lima, nanijevši im gubitke od 1 mrtvog, 2 ranjena i 3 zarobljena, a zaplijenio: 3 puške, 9 tovarnih konja, 5 grla krupne i 11 grla sitne stoke.

Nijemci i četnici napali su 25. i 26. juna iz Pljevalja 15. majevičku brigadu na položajima Jugovo — Bušnje, ali su odbijeni uz gubitke od 2 mrtva, više ranjenih i 1 zarobljenog Nijemca. U tim borbama ranjen je u stomak intendant 1. bataljona Tešo Nakić, pa je nešto kasnije izdahnuo.

Jedna četa 2. krajiške brigade napala je noću 26/27. juna ustaško-milicionerske snage na prostori Zebina Suma — Osanica — Ravna njiva. Poginulo je 7 ustaša a 12 milicionera zarobljeno (od kojih se 5 prijavilo u brigadu). Zaplijenjeno je: 10 pušaka, 10 ručnih bombi, 4.000 do 5.000 pušanih metaka, 7 tovarnih konja i veća količina namirnica.

Bijesni zbog našeg danonoćnog pritiska i osjetnih gubitaka, okupator i izdajnici u Pljevljima pojačali su teror nad simpatizerima NOP-a i partizanskim porodicama i — prema izvještaju dobijenom iz grada — za posljednja dva dana ubili su ili zaklali 15 lica.

U 17 časova 27. juna oko 300 Nijemaca, četnika i milicionera iz Pljevalja napali su 15. majevičku brigadu na položaju Srdakov grob — Stražica (t. 1028), ali su nakon jednočasovne borbe odbijeni uz znatne gubitke, dok je brigada imala 1 poginulog.

Kako je slijedećeg dana bio Vidovdan, organizovana je svečana proslava. Jedinice su održale zborove sa narodom na kojima su govorili komandanti i komesari o značaju Vidovdana kao nacionalnog praznika srpskog naroda, ističući primjer Obilića i osuđujući izdaju Brankovića. Takođe se govorilo o sarajevskom atentatu i o herojskom i rodoljubivom podvigu nacionalno-revolucionarne omladine sa Gavrilom Principom na čelu, a svi vidovdanski događaji povezani sa našom borbom protiv okupatora i domaćih izdajnika. Poslije zborova održane su priredbe.

U toku noći 30. juna dva bataljona 2. krajiške brigade napala su četnike na položajima: Kulina (t. 829) — Budanj — Debelo brdo (k. 769) — Radoviš (k. 714) i poslije jednočasovne borbe protjerali ih prema Miljevini i Kalinoviku.

Na prvu godišnjicu divizije, 2. jula prije podne izvršena je smotra jedinica i održani su prigodni govori, a poslije podne, uz prisustvo naroda, izveden je kulturno-umjetnički program. Centralna proslava održana je u Čajniču gdje je, pored Štaba divizije, učestvovalo i 50 delegata iz brigada sa komesarima brigada na čelu. Pošto je komandant divizije pročitao naredbu o proslavi, komesar divizije je, pored ostalog, iznio i rezultate borbi divizije za proteklu godinu:

Ubijeno i ranjeno: Nijemaca i ustaša 4.384, domobrana 936, četnika 1.442; zarobljeno: Nijemaca i ustaša 519, domobrana 3.437, četnika 987,⁹ zaplijenjeno: topova raznih kalibara 38, teških bacača 13, lakih bacača 8, tromolona 3, mitraljeza 35, lakih mitraljeza 40, puškomitraljeza 172, automata 105, pištolja 327, pušaka 4.458, protivavionskih mitraljeza 2, ručnih bombi 10.824, topovske, bacačke, puščane i druge municije 560 vagona, eksploziva, štapina 1 kapisla 65 vagona, radio-stanica 11, radio-aparata 33, kamiona 22, osobnih automobila 19, motocikla 9, bicikla 956, lokomotiva 9, šinobusai 2, vagona 122, pisaćih mašina 63i, poljskih telefonskih centrala 37, poljskih telefona 97, telefonskog kabla 339 km, jahaćih konja 87, tovarnih konja 375, teglećih konja 120, životnih namirnica i soli 830 vagona, duvana 20 vagona, sanitetskog materijala 2 vagona; uništeno, porušeno ili oštećeno: tenkova 11, aviona 3, kamiona 34, osobnih automobila 6, motocikla 7, jedrilica 2, lokomotiva 6, vagona 143, oklopna voza 2, željezničke pruge 10,6 km, ceste 4,7 km, telefonske linije 44 km, mostova i propusta 108, električnih centrala 4, fabrika 9, rudnika 7, željezničkih stanica 31, poštanskih stanica 7.

U toku godine formirana su 234 seoska i opštinska NO odbora, održano 21320 političkih časova i konferencija u jedinicama i 485 zborova i konferencija sa narodom, izdato 110 listova i drugih publikacija, održane 264 priredbe za narod i jedinice, a opisano se i naučilo četiri osnovne računске radnje 639 drugova i drugarica.¹⁰

Poslije izlaganja komesara divizije, izvedena je priredba uz veliko učešće boraca i stanovnika iz mjesta i okolnih sela (500—600).¹¹

Noću 2/3. jula jedan bataljon 2. krajiške brigade napao je ustaše u selu Vranićima, razbio ih i zaplijenio: puškomitraljez, 3 puške, 800 puščanih metaka, pištolj, 15 ručnih bombi i 3 tovarna grla. Slijedećeg dana uspostavljena je veza sa 1. proleterskom divizijom koja je izbila na liniju Trnovo — Kalinovik. Kako je Štab 17. divizije u isto vrijeme doznao da se motorizovani neprijatelj kreće od Goražda prema Ustikolini, a od Sarajeva ka Goraždu, ocijenio je da neprijatelj želi prodrijeti u Foču da bi odbacio 1. proletersku diviziju od Drine, pa je ona o tome obaviještena preko 2. krajiške brigade.

⁹ Podaci o ubijenim i ranjenim neprijateljskim vojnicima dobijeni su od brigada i nisu provjereni.

¹⁰ *AVII*, dok. 1/5, k. 982.

¹¹ Davao se neki borbeni komad pa je ispaljeno nekoliko petardi. Misleći da je neprijatelj napao varoš, narod se razbježao. Kada su se duhovi smirili, veselje je nastavljeno.

Štab 2. korpusa naredio je 4. jula 17. diviziji da sa jednom brigadom zatvori pravac Pljevlja —• Tara, a sa ostalim snagama ostane na prostoriji Foča — Čajniče, a potom se — po dolasku 1. proleterskog korpusa — prebaci na prostoriju Meljak —• Kakmuže — Kosanica, i zatvori pravac Pljevlja — Tara, vezujući se desno sa 37. divizijom (u rejonu Pljevlja — Šahovići) i 1. proleterskim korpusom (u pravcu Foče).

Međutim, kako se na sektoru Foča — Goražde situacija izmijenila, Štab 17. divizije je naredio 2. krajiškoj brigadi da ostane na sektoru Foče, sa zadatkom da ga čvrsto drži i tako omogući prelazak 1. proleterskog korpusa na desnu obalu Drine, održavajući desno vezu sa jedinicom 16. muslimanske brigade koja je postavljena na prostoriju Kozarevina — Goli vrh — Raskršće (k. 1221), da bi onemogućila eventualni prelazak neprijatelja preko Drine i osmatrala pravac prema Goraždu i Čajniču. Prostoriju Potpeća posjela je 15. majevička brigada, s tim da zatvori pravac Pljevlja — Tara, povezujući se sa 37. i 5. divizijom. S prostorije Gradac — Meljak — Hoćevina 6. istočnobosanska brigada kontrolisala je dolinu Čehotine i pravac prema Pljevljima, održavajući vezu sa 2. krajiškom i 15. majevičkom brigadom.¹²

Tokom dana i do pred mrak Nijemci, ustaše i četnici počeli su od Goražda preko Ustikoline nadiranje prema Foči — lijevom obalom Drine pravcem Ustikolina —• Grad (t. 801) — Pijevac (k. 918). S manjim dijelom snaga prešli su na desnu obalu rijeke i krenuli od sela Dragojevića preko Bojčina brda (t. 798) prema Korjenu (k. 1623). Dva bataljona 2. krajiške brigade, orijentisani prema Ustikolini, povukli su se na povoljnije položaje (Patkovina — Golo brdo). U isto vrijeme jedan bataljon 3. krajiške brigade 1. proleterske divizije krenuo je u napad od Tjemenika (k. 1021) prema Pijevcu.

Štab divizije je reagovao naredjenjem po kojem će: 16. muslimanska brigada napasti neprijatelja (još dok je u pokretu) iz pozadine i u bok — pravcem prema Bojčinom brdu i Korjenu, s tim što će dijelom snaga čvrsto

¹² AVII, dok. 1/5, k. 982.

držati Krčino brdo (t. 844) i zatvarati pravac od Ustikoline za Slatinu; 2. krajiška brigada napasće od Ilova brda (k. 860) prema Korjenu i Bojčinu brdu, da protjera i nabaci neprijatelja na Drinu.

Nešto poslije pola noći uslijedio je napad kojim je neprijatelj potisnut na lijevu obalu Drine i gonjen do Ustikoline. Neprijatelju su naneseni znatni gubici, uz sopstvene: 1 poginuo i 5 ranjenih drugova. Zaplijenjeno je: 18 pušaka, automat, 2.200 puščanih metaka i tovarni konj.

Oko podne 5. jula u Foču su stigle jedinice 1. proleterske divizije i počele da prelaze na desnu obalu Drine. Poslije podne 2. krajiška brigada već je bila na desnoj obali Drine i nastavila pokret na prostoriju Miljeno — Međurečje, sa zadatkom da zatvara pravac Goražde — Čajniče i kao obezbjeđenje od Lima.

U toku noći 5/6. jula 16. muslimanska brigada prebacila se na prostoriju: planina Kovač — Metaljka — Čajniče, radi zatvaranja pravca od Pljevalja.

Zorom 6. jula 6. istočnobosanska brigada krenula je pravcem: Nange — Popov Do — Meljak i razmjestila se na prostoriji Pliješevina — Šljivensko — Hočevina, radi kontrole doline Čehotine i Volodera, održavajući vezu desno sa 15. majevičkom brigadom i lijevo sa 16. muslimanskom brigadom. Štab 17. divizije prebacio se iz sela Ponikve u selo Vrbu.

Još u toku noći 15. majevička brigada razmjestila se na prostoriji Gornje Selo — Crnoborje — Vlahovići i zatvorila pravac Pljevlja — Tara, a sutradan u Štab brigade stigla je saveznička vojna misija na putu za Štab 17. divizije, sa kapetanom Smitom na čelu.

Od Štaba 3. korpusa dobiveno je 7. jula naređenje da se 16. muslimanska brigada odmah uputi u rejon Sokolovića u sastav 27. divizije. Brigadu su smijenile jedinice 1. proleterskog korpusa, a ona se u toku noći 7/8. jula prebacila preko Drine.

Poslije podne su 2. krajišku brigadu smijenile jedinice 1. korpusa, a ona se oko 20 časova prikupila u rejonu sela Trpinja i Pisanice.

Po dolasku 1. korpusa na prostoriju Foča — Čelebić — Čajniče, 17. divizija je dobila novi zadatak: da čvrsto

zatvori pravac Pljevlja — Tara i održi neprekidnu vezu desno sa 5. i 37. divizijom (na pravcu Pljevlja — Sahovići) i lijevo sa jedinicama 1. korpusa —• sve radi bezbjednosti aerodroma u Njegovuđu — na koji su slijetali saveznički avioni sa ratnim materijalom, a u povratku prebacivali ranjenike u Italiju.

U vezi s novim zadatkom, jedinice 17. divizije su noću 8/9. jula izvršile pokret i u toku dana zauzele slijedeći raspored: 2. krajiška brigada na lijevoj obali Čehotine (D. Brvenica —• Meljak — Pliješevina) sa zadatkom aktivnog dejstva prema Pljevljima; 6. istočnobosanska brigada (rezerva divizije) u rejonu Hočevina — Kakmuže •— Kruševu; 15. majevička brigada u selima Vlahovići — Potpeće — Odžak, s tim da čvrsto zatvori komunikaciju Pljevlja — Tara i održava vezu (desno) sa 5. i 37. divizijom; Štab divizije u selu Glibaćima.¹³ Na toj prostoriji divizija je provela 5 mirnih dana, osim što su noću 10/11. jula dva bataljona 6. istočnobosanske brigade i jedan bataljon 2. krajiške brigade razbili Pljevaljsku četničku brigadu na prostoriji: Vidre —• Vučje — Pauče, nanijevši joj teške gubitke. Zaplijenjeno je 13 pušaka i veća količina puščane municije.

Dan ustanka crnogorskog naroda, 13. jul, divizija je svečano proslavila uz prisustvo mjesnog stanovništva, iako je 12. i 13. jula pojačala budnost s obzirom na to da su Nijemci ojačali garnizon Pljevlja sa oko 1.500 vojnika, artiljerijskim divizionom i nešto tenkova.

Naređenjem Štaba 2. korpusa od 15. jula divizija je dobila zadatak da se prebaci sjeverno od komunikacije Pljevlja — Prijepolje, radi dejstva na komunikacijama Pljevlja — Prijepolje i Pljevlja — Ustibar — Priboj.

Poslije pristizanja 1. proleterske divizije na komunikaciju Pljevlja — Tara, 17. divizija je izvršila pokret noću 15/16. jula i do 17. časova razmjestila se:¹⁴ 2. krajiška brigada u selima Krnjača — Granica, sa zadatkom da čvrsto zatvori pravac Pljevlja — Ustibar; 6. istočnobosanska brigada u selima G. i D. Babine radi dejstva na ko-

¹³ Zbornih III/8, dok. 12, str. 22.

¹⁴ Zbornik III/8, dok. 20, str. 41.

muni'kacijama Prijepolje — Pljevlja i Prijepolje — Priboj; 15. majevička brigada u selima Kaluđerovići i Bučje, sadejstvujući sa 2. krajiškom i 6. istočnobosanskom brigadom, a i radi kontrole desne obale Lima i dejstva na komunikaciji Ustibar — Priboj; Štab divizije i hirurška ekipa u selu Bučje.

' POKRET KA LIMU I BORBE U NJEGOVOM
IZVORNOM DIJELU

Da bi imali što povoljniju situaciju u Srbiji, Nijemci su polovinom jula 1944. godine preduzeli snažna ofanzivna dejstva radi uništenja jedinica NOV na jugu Srbije, a istovremeno svim silama nastojali da spriječe prodor naših snaga iz istočne Bosne i Crne Gore u Srbiju. Ofanzivom prema Crnoj Gori (»Drufgenger«) Nijemci su predviđali da jednovremenim dejstvom duž doline Lima omoguće glavnoj grupaciji (21. SS divizija »Skenderbeg«, 14. puk 7. SS divizije »Princ Eugen« i borbeni grupa »Stripel«), sa prostorije Gusinje — Plav — Čakor, obuhvat naših snaga u rejonu Andrijevice — Berane (Ivangrad), a potom njihovo nabacivanje na crnogorske gudure, radi uništenja.¹⁵

Zbog novonastale situacije na sektoru Andrijevice — Berane i predstojećeg zadatka za pokret u Srbiju, Štab 2. korpusa 17. jula naredio je 17. diviziji da se najhitnije prebaci na prostoriju Štitari —• Berane, gdje će primiti novi zadatak.

Po brigadnim kolonama divizija je noću 17/18. jula prešla preko ceste Prijepolje — Pljevlja i u toku dana razmjestila se na prostoriji Kamena gora — selo Erakoviće. U pokretu nije došlo do borbi, osim što je tenkovska zasjeda iz rejona Jabuke ubila jednog našeg borca i dvojicu ranila. Slijedećeg dana, 19. jula, divizija je nastavila pokret i pri kraju dana 20. jula stigla u rejon Berana, gdje se razmjestila na široj prostoriji sela Mašte — Dragosava — Budilje — Zaostro.¹⁶

¹⁵ AVII, dok. 1/6, k. 9.

¹⁶ AVII, dok. 1/5, k. 982.

Nijemci su ostavljali pustoš

Istoga dana u Štabu 2. korpusa održan je sastanak sa komandantima i komesarima 2, 3, 5. i 17. divizije, na kojem je konstatovano da su 14. SS puk, dijelovi albanske kvislinške divizije »Skenderbeg«, albanska kvislinška milicija i četnici napali naše snage u rejonu Andrijevića — Murina — Kutina, i uspjeli — uz pomoć motorizacije, artiljerije i avijacije, poslije teških borbi 21. jula, da ovlađaju Andrijevićem i prodru lijevom obalom Lima do linije Rujišta — Trepča, dok su desnom obalom nadirali od sela Šekular i Kaludra. Neprijatelj je želio da nas odbaci od Lima, zauzme aerodrom u Beranima i onemogući naš dalji prodor ka istoku. Zato je, iako je neprijatelj zaustavljen na liniji Rujišta — Trepča, bilo potrebno što prije otkloniti opasnost od Šekulara i Kaludre.

Jedinice 2. proleterske divizije povukle su se sa 2a-Ijevice i Stanjevog brda zbog artiljerijske vatre i u toku popodneva posjele liniju Vranja glava (k. 1762) — Zminja glava (k. 1734) — Volujnik — Vjetarnik (k. 1473) — Drezga (k. 1014).

Poslije analiziranja situacije odlučeno je da se noću 21/22. jula napadne neprijatelj lijevo i desno od rijeke

Lima i odbaci prema Peći. Napad će izvesti 2. proleterska divizije duž komunikacije prema Andrijevići i preko Šekulara ka Velikoj, a 17. divizija sa položaja Simovče (k. 1346) — Radovana brdo (k. 1373) — Babino brdo (k. 1306) — Debelo brdo (t. 1474) napašće neprijatelja na položaju Kacuber (t. 1570) — Đakovo — Smiljevica (k. 1963) — Mokra planina. Objema divizijama sadejstvovaće 3. divizija dejstvom u pozadini neprijatelja.

Za izvršenje dobivenog zadatka Štab divizije je naredio:¹⁷ 2. krajiška brigada odmah će smijeniti jedinice 4. proleterske brigade 2. proleterske divizije i sa položaja Simovče — Radovanovo brdo (k. 1376) — Babino brdo (k. 1306) napasti noću 21/22. jula neprijatelja na položaju Turjak (k. 1469) — Kaciber — Đakovo — Smiljevica, održavajući vezu lijevo sa 15. majevičkom, a desno sa 6. istočnobosanskom brigadom; 6. istočnobosanska brigada sa položaja Debelo brdo i iznad Kaludre napašće neprijatelja noću 21/22. jula u pravcu Mokre planine, i time omogućiti nesmetan prolaz 4. proleterske brigade prema Šekularu. Ako neprijatelj bude u klisuri treba ga što prije likvidirati i omogućiti brzi pokret 4. proleterskoj brigadi u pravcu Sekulara i Velike; 15. majevička brigada posješće položaj Gradina (t. 1057) — Ivanovo brdo — Velja Stijena i sa njega kontrolisati lijevu obalu Lješnice i Veljin potok, održavajući vezu lijevo sa 5. divizijom; Štab 17. divizije i hirurška ekipa u selu Budimlju.

Jedan bataljon 2. krajiške brigade protjerao je neprijatelja sa Turjaka, ali kako nije uslijedio pritisak naših snaga na ostale okolne položaje, te zbog vrlo jakog dejstva artiljerijske vatre, Krajišnici su protivnapadom neprijatelja vraćeni na položaj. Ostali bataljoni brigade zbog udaljenosti nisu stigli u toku noći da napadnu Kaciber i Smiljevicu. U toku dana brigada se povukla na polazne položaje, zbog otvorenog i brisanog prostora ispred solidno utvrđenih položaja Smiljevice i Kacibera, da bi ih napala noću 22/23. Položaje je branila borbena grupa »Bendl« (dva bataljona albanskih kvislinga, ojačana sa nešto muslimanske milicije, jednom baterijom minobacača i dva brdska topa — ukupno 1.500 vojnika). U prvom naletu bata-

¹⁷ Zbornik III/8, dok. 33, str. 61.

ljoni su uspeli da ovladaju pojedinim prednjim položajima i bunkerima, ali se neprijatelj po dubini ogorčeno branio, zbog čega se brigada u svanuće morala opet povući na polazne položaje.

Oko 22 časa 21. jula dva bataljona 6. istočnobosanske brigade izvršila su pokret Debelog brda preko Kaludre u pravcu Mokre planine i u zoru napala neprijatelja na položajima Kape — Usovište (t. 1932) — Kosmaj. Poslije kraće ali vrlo oštre borbe neprijatelj je odbačen (uz velike gubitke u ljudstvu i materijalu), čime je omogućeno jedinicama 4. proleterske brigade da dalje prodiru preko Sekulara ka Velikoj. Neprijatelj je u odstupanju udario na 4. proletersku brigadu, koja ga je nabacila na Jankovu glavu (t. 1566) i tako izložila unakrsnoj vatri obiju brigada. S obzirom na to da je na zauzetim položajima zaplijenjeno (pored ostalog) i dosta mina, 6. istočnobosanska brigada efikasno je tukla minobacačima neprijatelja na Jankovoj glavi, nanijevši mu velike gubitke. Neprijatelj je počeo u panici da odstupa u pravcu Mokre planine, gonjen u stopu od jedinica 4. proleterske brigade. Bataljoni 6. istočnobosanske brigade nisu mogli preduzeti gonjenje, jer je neprijatelj iz rejona Smiljevice i Cafe, kojega nije uspjela da likvidira 2. krajiška brigada, u toku dana napadao položaj Kape.

Svi pokušaji neprijatelja da 22. i prije podne 23. jula iz rejona Smiljevice potisne 6. istočnobosansku brigadu sa Kape, ostali su bez uspjeha. Poslije podne brigada je dijelom snaga, nastupajući ka Mokroj planini, u silovitom naletu razbila neprijatelja¹⁸ na Završu (k. 1809) i Kukajskom vrhu (k. 1887), nastavljajući prodor ka Planinici (k. 1928). U ovim borbama naročito je došla do izražaja samoinicijativa komandi četa i štabova bataljona, a ništa

¹⁸ To je bio 3. bataljon 21. SS divizije »Skenderbeg« — prethodnog dana potisnut sa položaja Kape — Usovište — Kosmaj. Komandir 9. čete tog bataljona poručnik Alfred Šreder u izvještaju o borbama bataljona navodi i slijedeće: »... Odvezao sam se 23. jula sa jednom kolonom za dotur bataljonu i u večernjim časovima istog dana stigao sam bataljon, koji se potučen povlačio u punom rasulu ka prevoju Čakor. Svi komandiri četa i ceo štab bataljona poginuli su ili nestali Gubici u ljudstvu, konjima i materijalu bili su veliki.« *AVII*, dok. 34/1, k. 72.

manje odlučnost i snalažljivost zamjenika komandanta brigade — Nikole Zvicera u objedinjavanju dejstava oba bataljona.

Pošto je neprijatelj na lijevoj obali Lima zaustavljen, a na desnoj potisnut preko Mokre planine ka Čakoru (k. 1849), a da bi se raščistila situacija u izvornom dijelu Lima i obezbijedio nesmetan pokret Operativne grupe divizija za Srbiju, Stab 2. korpusa donio je odluku da noću 24/25. jula sa svim snagama razbije neprijatelja i ovlada Čakorom, a po mogućnosti Plavom i Gusinjem, povezujući se tako sa našim snagama zapadno od Đakovice.

Na osnovu te zamisli, 17. divizija imala je zadatak da glavninom snaga (2. krajiška i 15. majevička brigada), aktivno dejstvujući, zatvori pravac Smiljevice — Turjak i dolinu rijeke Lješnice, i obezbijedi lijevi bok glavnim snagama koje prodiru prema Čakoru. Šesta istočnobosanska brigada olakšaće dejstva 5. divizije tako što će izbiti na Hađevića livade i zaposjesti kote: 1856, 1714 i 1764.

Na odstupnom pravcu neprijatelja preko sela Sekulara i Velike (desna obala Lima), 5. divizija je trebalo da izbije na komunikaciju Andrijevice — Čakor — Peć i ovlada Čakorom. Istovremeno 2. proleterska divizija i dijelovi 3. divizije dejstvovaće lijevom obalom Lima — prema Murinu i Plavu.¹⁹

Poslije sadejstva sa jedinicama 5. divizije u razbijanju neprijatelja na pravcu Sekular — Velika, 6. istočnobosanska brigada je sa dva bataljona u toku noći 24/25. nastavila prodiranje prema Čakoru, protjeravši neprijatelja sa Planinice (k. 1963) na Vaganicu (k. 2110), a poslije duže borbe na k. 2077. Treći bataljon uputio se prema Čefi i Glodija Katunu.

Na novim položajima neprijatelj se uporno branio, a napustio ih je tek kada su mu bunker i učukani i poslije borbe prsa u prsa, ostavivši na poprištu mnogo mrtvih, 15 zarobljenih i veću količinu municije. Zatim su naši bataljoni izbili na Čakor (žandarmerijska stanica). Međutim, ubrzo je neprijatelj dobio pojačanje, pa je protivnapadom na bataljone razvučene duž komunikacije radi nje-

¹⁹ Zbornik III/8, dok. 36 i 39, str. 66 i 75.

nog rušenja ponovo ovladao Planinicom (t. 2077), dok su naše snage posjele položaje na kotama: 1988 — 1764 — 1714 — 1856.

Dijelove borbene grupe »Bendl«, koji su pokušali da intervenišu 25. jula prema Velikoj i Čakoru, na Glodija Katunu dočekali su bataljoni 6. brigade i odbacili prema Čafi, ovladavši sjeverozapadnim zaseocima sela Boge.

Brzim prodorima 2. i 5. divizija uspjele su da u toku 25. jula opkole glavninu 21. SS divizije »Skenderbeg«, manje dijelove 14. SS puka i borbenu grupu »Tripel« u rejonu sjeveroistočno od sela Murina. Razbijanje i uništavanje su nastavljani u toku noći i sutradan.

Radi sređivanja i pripreme za predstojeći pokret za Srbiju, divizija se 26. i 27. jula prikupila na prostorijsi Zagrade — Gorazde — Babino.

U trodnevnim borbama 17. divizija je ubila oko 77 neprijateljevih vojnika, 120 ranila i 18 zarobila, uz sopstvene gubitke od 15 poginulih i 53 ranjena borca, a zaplijenila: bacač, 4 mitraljeza »breda«, 4 puškomitraljeza, 32 puške, 3 pištolja, 50 ručnih bombi, 190 mina za bacač, radio-stanicu, 6 poljskih telefona sa 5 km kabla, 2 sanduka sanitetskog materijala, 2 jahaća i 5 tovarnih konja, 16 mazgi sa samarima, 30 čebadi, 30 šatorskih krila, dosta hrane i ostalog materijala.